

हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

1

01.06.2024 शनिवासरः वि.सं. २०८० ज्येष्ठकृष्णनवमी ज्येष्ठ 19 प्रविष्टांशः

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

■ पृष्ठ-3 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-219

अद्य विश्व-दुग्ध-दिवसः

संयुक्तराष्ट्रसङ्घस्य

खाद्यकृषिसङ्गठनेन

वैश्विकखाद्यरूपेण दुग्धस्य महत्त्वं

स्वीकर्तुं स्थापितः अन्तर्राष्ट्रीय-

दुग्ध-दिवसः। २००१ तमात् वर्षात्

प्रतिवर्षं जूनमासस्य प्रथमे दिनाङ्के

एतत् आचर्यते।

हिमसंस्कृतवार्ताः- डॉ. नरेन्द्रराणा,

सिरमौरः। संयुक्तराष्ट्रसङ्घस्य

खाद्यकृषिसङ्गठनेन (FAO) वैश्विकखाद्यरूपेण

दुग्धस्य महत्त्वं स्वीकर्तुं स्थापितः

अन्तर्राष्ट्रीय-दुग्ध-दिवसः। २००१ तमात्

वर्षात् प्रतिवर्षं जूनमासस्य प्रथमे दिनाङ्के

एतत् आचर्यते। अस्य दिवसस्य उद्देश्यं

दुग्धक्षेत्रसम्बद्धानि कार्याणि प्रति ध्यानं

आकर्षयितुम् अवसरं प्रदातुम् अस्ति।

वस्तुतः दुग्धं प्रति ध्यानं दत्तुं स्वस्थ-

आहारस्य, उत्तरदायी-खाद्यस्य उत्पादनस्य,

आजीविकायाः समुदायस्य च समर्थने

दुग्धविषये जागरूकताम् उत्पापयितुं च

अवसरं प्रदाति। एतत् FAO इत्यस्यानुसारं

दुग्धक्षेत्रं एककोटिभ्यः अधिकजनानाम्

आजीविकायाः समर्थनं करोति, विश्वे च

षड्कोटिभ्यः अधिकैः जनाः दुग्धस्य उपभोगं

कुर्वन्ति। एतदिरिक्तं नैकैः देशैः एकस्मिन्

दिने एवम् कर्तुं चयनं कुर्वन्ति इति तथ्यं

व्यक्तिगतराष्ट्रीय-उत्सवानाम् अतिरिक्तं

महत्त्वं ददाति तथा च दर्शयति यत् दुग्धं

वैश्विकं आहारम् अस्ति। अवधेयं वर्तते यत्

विश्वदुग्धदिवसस्य महत्त्वपूर्णः उद्देश्यः अस्ति

यत् जनाः अस्माकं जीवने दुग्धस्य

दुग्धजन्यपदार्थानां च महत्त्वं विषये अवगताः

भवेयुः। पोषणस्य प्रमुखं स्रोतः दुग्धं

दुग्धजन्यपदार्थाः च विश्वे प्रायः

एककोटिजनानाम् आजीविकायाः साधनम्

अपि सन्ति। दुग्धजन्यपदार्थानां विपणनं

वैश्विक-अर्थव्यवस्थायाः अतीव महत्त्वपूर्णः

घटकः अस्ति। भारतस्य कृते अपि अस्य

दिवसस्य विशेषं महत्त्वं वर्तते यतः भारतं

विश्वे दुग्धस्य बृहत्तमेषु उत्पादकेषु अन्यतमम्

अस्ति। वर्ष २०१४ तमे वर्षे नेशनल डेयरी

डेवलपमेण्ट बोर्ड (एनडीडीबी), इण्डियन

लोकसभानिर्वाचनस्य अन्तिमचरणस्य प्रधानमन्त्री, भाजपा-वरिष्ठनेता नरेन्द्रमोदी-सहितानाम् अनेकानां नेतृणाम् भाग्यं ईवीएम-मध्ये गृहीतम् भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ताः-प्रवीण कुमारः। सप्तमस्य अन्तिमस्य च लोकसभानिर्वाचनस्य मतदानस्य चरणस्य समाप्तिः समीपे अस्ति। अष्टराज्येषु केन्द्रशासितक्षेत्रेषु च ५७ लोकसभासनां मतदानस्य सप्तमः अन्तिमः च चरणः अद्य भविष्यति। अस्मिन् चरणे उत्तरप्रदेशस्य १३, पञ्जाबस्य १३, पश्चिमबङ्गस्य ०९, बिहारस्य ०८, ओडिशायाः ०६, हिमाचलप्रदेशस्य ०४, झारखण्डस्य तिसृणां, चण्डीगढस्य एकस्य आसनस्य मतदानं भविष्यति। अद्य प्रातः ७वाद्दने मतदानस्य आरम्भः भविष्यति। प्रधानमन्त्री, भाजपायाः वरिष्ठनेता नरेन्द्रमोदी च, केन्द्रीयमन्त्री, भाजपानेता अनुराग ठाकुरः, काङ्ग्रेसनेता विक्रमादित्यसिंहः, टीएमसी नेता अभिषेक बनर्जी सहितं प्रमुखनेतृणां राजनैतिकभाग्याः अद्य ईवीएम इत्यस्मिन् एकत्रितं भविष्यति। एतेषु क्षेत्रेषु निर्बाधं पारदर्शकं च मतदानं सुनिश्चित्य निर्वाचन-आयोगेन विस्तृतव्यवस्था कृता।

मतदानकेन्द्रेषु शाला, पेयजलं, शौचालयः, चक्रासन्दस्य, विद्युतः च सम्यक् व्यवस्था कृता। राज्यस्य मुख्यनिर्वाचनपदाधिकारिणः, जिलानिर्वाचनपदाधिकारिणः, राज्याधिकारिणः च अत्यन्तं तापस्य परिस्थितेः निवारणाय पर्याप्तव्यवस्थां कर्तुं निर्देशः दत्तः। कस्यापि प्रकारस्य घटनायाः निवारणाय निर्वाचनक्षेत्रेषु सुरक्षाव्यवस्थाः वर्धिताः येन मतदानं स्वतन्त्रतया निष्पक्षतया च कर्तुं शक्यते।

हिमाचलपर्यटनम्-मनाली पर्यटकैः परिपूर्णा, कुल्लुनगरे कक्षं अन्विष्यमाणाः पर्यटकाः

हिमसंस्कृतवार्ता- मनाली।

समतलक्षेत्रेषु तप्ततापस्य, तापतरङ्गस्य च मध्ये पर्यटकाः पर्वतीयक्षेत्राणि प्रति गच्छन्ति। सप्ताहान्ते मनालीनगरस्य अतिथिगृहाणि पूर्णानि भवन्ति। पर्यटननिगमस्य अतिथिगृहाणि अपि पूर्णानि सन्ति। अधुना पर्यटकाः कुल्लु-नगरं प्रति गतवन्तः। कुल्लुनगरे पर्यटकाः अतिथिगृहाणि आरक्षितं कुर्वन्ति। कुल्लु-नगरस्य अतिथिगृहेषु अपि ५० तः ६० प्रतिशतं यावत् कक्ष्याः आरक्षिताः क्रियन्ते। सामान्यतया पर्यटकाः अत्र न्यूनाः तिष्ठन्ति। पर्यटन-ऋतुतः पूर्वं कुल्लुनगरस्य होटलेषु २० तः २५ प्रतिशतं

यावत् कक्ष्याः एव आरक्षिताः भवन्ति। अधिकांशः पर्यटकाः मनालीं, कसोलं मणिकर्णं प्रति गच्छन्ति। अधुना पर्यटनस्थलेषु होटेलानां आरक्षणस्य कारणात् कुल्लुनगरस्य होटेलानां भाग्यं सुदृढं जातम्। केचन पर्यटकाः मनालीनगरं प्राप्तुं पूर्वमपि कुल्लुनगरे स्थातुं योजनां कुर्वन्ति, केचन तु पूर्णदिनं मनालीनगरे भ्रमणं कृत्वा रात्रौ कुल्लुनगरे एव स्थातुं योजनां कुर्वन्ति कसोल-मणिकर्ण-क्षेत्रेषु अपि कक्षेषु अग्रिम-आरक्षणं क्रियते। उष्णतायाः आश्रयं प्राप्तुं भारतात् विदेशेभ्यः च पर्यटकाः कुल्लु-मनाली-नगरस्य शीतल-उपत्यकाः द्रष्टुं आगच्छन्ति।

अद्यत्वे कुल्लु-मनाली-नगरस्य पर्यटनस्थलेषु पर्यटनमेला आयोज्यते। अटल-कन्दरामार्गेण, रोहताङ्गस्य मार्गेण अपि शतशः पर्यटकाः लाहौलस्य उपत्यकाः द्रष्टुं गच्छन्ति। समतलक्षेत्रेषु यथा तापतरङ्गः प्रचलति तस्य कारणात् जूनमासे कुल्लु-मनाली-नगरम् आगच्छन्तानां पर्यटकानां संख्या अधिका वर्धते इति अपेक्षा अस्ति। पर्यटकानां जनसमूहं दृष्ट्वा कुल्लुमण्डलस्य पर्यटनव्यापारिणः निःश्वासं गृहीतवन्तः।

होटलेषु आरक्षणं वर्धमानम् अस्ति

कुल्लुनगरात् प्रायः द्विकिलोमीटर दूरे स्थिते राष्ट्रियराजमार्गे-३ कुल्लु-मनाली इत्यत्र स्थितस्य होटेलसरयालस्य निदेशकः विशालशर्मा अवदत् यत् होटल-आरक्षणं वर्धमानम् अस्ति। सप्ताहान्ते अतिथिगृहाणि आरक्षितं भवन्ति। पर्यटन-ऋतुमध्ये पर्यटकाः कक्ष्याः पृच्छन्ति।

विवेकानन्दस्मारके प्रधानमन्त्रिणः ४५ घण्टापर्यन्तं दीर्घं ध्यानं प्रारब्धम्

प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी कन्याकुमार्याः विवेकानन्दशिलास्मारके ४५ घण्टापर्यन्तं दीर्घं ध्यानं प्रारब्धवान्। गुरुवासरे सायंकाले प्रधानमन्त्री मोदी तिरुवनन्तपुरमतः चक्रविमानेन कन्याकुमारीनगरं गत्वा अत्रत्य भगवती अम्मानमन्दिरे प्रार्थनां कृतवान्। तदनन्तरं प्रधानमन्त्री मोदी नौकायानेन विवेकानन्दशिलास्मारकं प्राप्य ध्यानं प्रारभत। पीएम मोदी इत्यस्य ध्यानं जूनमासस्य प्रथमदिनाङ्कपर्यन्तं भविष्यति। कान्यकुमारीनगरस्य प्रसिद्धे भगवती अम्मानमन्दिरे प्रधानमन्त्री मोदी प्रार्थनां कृतवान्। श्वेत धौतं शालं च धारयन् प्रधानमन्त्री मोदी प्रथमवारं मन्दिरस्य गर्भगृहे पूजां कृतवान्। मन्दिरस्य पुरोहिताः विशेषा आरतीं कृत्वा प्रधानमन्त्रिणं प्रसादं दत्तवन्तः।

सुभाषितम्

अधमाः धनमिच्छन्ति

धनं मानं च मध्यमाः!

उत्तमाः मानमिच्छन्ति

मानो हि महताम् धनम्!!

भावार्थः- निम्न कोटि के लोगों को सिर्फ धन की इच्छा रहती है, ऐसे लोगों को सम्मान से मतलब नहीं होता। एक मध्यम कोटि का व्यक्ति धन और सम्मान दोनों की इच्छा करता है वही एक उच्च कोटि के व्यक्ति के सम्मान ही मायने रखता है। सम्मान धन से अधिक मूल्यवान है।

प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे

कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

विश्वस्य सर्वोच्च- मतदानकेन्द्रम्- जलस्य, जीविकायाः च कृते संघर्षं कुर्वन् हिमालयस्य लघुग्रामः टशीगङ्गः, लघुग्रामे ६२ मतदातारः सन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

हिमयुक्तेषु हिमालयेषु १५,२५६ पादपरिमितस्य ऊर्ध्वतायां निहितः टशीगङ्गः इति लघुग्रामः यत्र विश्वस्य सर्वोच्चमतदानस्थानकं केवलं ६२ मतदातारः च सन्ति, सः कठोरतमपरिस्थितीनां, जलवायुपरिवर्तनस्य अनेकेषाम् अनिश्चिततानां च मध्ये जीवितस्य कथां कथयति सप्तचरणीयनिर्वाचनस्य अन्तिमचरणस्य शनिवासरे मतदानस्य सज्जतां कुर्वन्तः निर्जनेषु, उष्ट्रेषु क्षेत्रेषु कृषिजलस्य, मार्गाणां च न्यूनतायाः कारणेन पुनः कार्याणाम्, आजीविकायाः च याचनाः वर्धन्ते।

जीविकायाः समाप्त्यनन्तरं कृषिः आरब्धा

कलजाङ्ग डोलमा इत्यनया उक्तं यत् राज्यस्य जनकल्याणविभागे स्वजीविकायाः समाप्त्यनन्तरं सा स्वपुत्र्याः विद्यालयशुल्कं दातुं संघर्षं कुर्वती अस्ति, यत्र सा प्रतिमासं १३,००० रूप्यकाणां "उत्तम" वेतनं अर्जयति स्म। तस्य षड्सदस्यानां परिवारः कृषिं आरब्धवान्, यत् तेषां मुख्यं आयस्य स्रोतः आसीत्। ते मुख्यतया कलायस्य उत्पादनं कुर्वन्ति, परन्तु एतेन कष्टेन एव जीवनयापनं भवति। "दशकपूर्वं कलायस्य उत्पादनं १०० पुटतः अधुना २०-२५ पुटं यावत् न्यूनीकृतम्। फलतः वयं न्यूनं खाद्यान्नं क्रीणामः, न्यूनं च उपभोगं कुर्मः" इति डोलमा अवदत्। यतः टशीगङ्गे विद्यालयः नास्ति, तस्मात् तस्य पञ्चवर्षीया पुत्री प्रायः ३० किलोमीटर दूरे स्थिते लाहौल-स्पीति-जनपदस्य मुख्यालये काजा-नगरस्य आवासीयविद्यालये पठति।

सर्वकाराद् स्थायिककार्यस्य याचना

"मम कार्यं समाप्तम्, कृषिकार्यं च न्यूनीकृतम्, अस्मिन् वर्षे वयं कष्टेन एव अस्माकं कन्यायाः विद्यालयशुल्कं दातुं शक्नुमः" इति ३० वर्षीया डोलमा अवदत्। सा स्मितं कर्तुं प्रयत्नं कृतवती, परन्तु तत्त्वतः सफला न अभवत्। न केवलं सा एव कार्यं नष्टम् अकरोत्। तस्य सदृशाः अन्ये बहवः ये अनुबन्धकर्मचारिरूपेण कार्यं कृतवन्तः ते अनिश्चिततया सह ग्रस्ताः सन्ति, तेभ्यः स्थायीकार्यं प्रदातुं सर्वकारेण आग्रहं कृतवन्तः। सा अवदत् यत् कृषिः अधुना व्यवहार्यः नास्ति।

जलस्य अभावेन कृषिः कठिना अभवत्

२०१९ तः विश्वस्य सर्वोच्चमतदानकेन्द्रत्वेन अभिलेखपुस्तकेषु स्थापिते टशीगङ्गग्रामे जलस्य अभावेन कृषिकार्यम् अधिकं कठिनं जातम्। टशीगङ्गः स्पीति- उपत्यकायाः भागः अस्ति, या वर्षाछायाप्रदेशे स्थिता अस्ति, अतः अत्र वर्षा अल्पा वा न वा भवति। जनाः जलार्थं हिमशैलानां, हिमपातस्य च उपरि आश्रिताः भवन्ति। परन्तु हिमशैलाः तीव्रगत्या पश्चात्तापं कुर्वन्ति, विगतकेषु वर्षेषु हिमपातः न्यूनः भवति, यत् जलवायुपरिवर्तनस्य प्रत्यक्षं परिणामः इति विशेषज्ञाः मन्यन्ते।

टशीगङ्गः मण्डीसंसदीय- निर्वाचनक्षेत्रे आगच्छति

भारत-चीन-सीमायाः समीपे स्थिता स्पीति-उपत्यका हिमाचलप्रदेशस्य चतुर्षु संसदीयक्षेत्रेषु अन्यतमस्य, भारतस्य द्वितीयबृहत्तमस्य च मण्डीलोकसभासनस्य भागः अस्ति अस्मिन् निर्वाचनक्षेत्रे बालिवुड् अभिनेत्री कङ्गनारणौत काङ्ग्रेसस्य विक्रमादित्यसिंहस्य विरुद्धं प्रतिस्पर्धां कुर्वती अस्ति। टशीगङ्ग-ग्रामस्य ६२ मतदातृणां सेवां कुर्वन्तं टशीगङ्ग-ग्रामस्य मतदानकेन्द्रं आदर्शमतदानकेन्द्रं कृतम् अस्ति।

नद्यः तडागाः च शुष्यन्ति' इति।

हिमालयननीति-अभियानस्य सार्वजनिक-संस्थायाः गुमानसिंहस्य मते टशीगङ्ग गेटे इत्यादीनां उच्चोच्चग्रामाणां सिञ्चनार्थं, गृहस्थ-आवश्यकतानां च कृते जलं प्रदातुं ये नद्यः, तडागाः च वर्धमान-तापमानस्य अपर्याप्त-हिमपातस्य च कारणेन तीव्रगत्या शुष्काः भवन्ति अस्मिन् प्रदेशे वर्षायाः हिमपातस्य च एकमात्रं स्रोतः भूमध्यसागरीयप्रदेशात् आगच्छन्तः निम्नदाबव्यवस्था पश्चिमविकारः (WD) अस्ति।

एते ग्रामाः जलवायुपरिवर्तनस्य समस्याभिः सह संघर्षं कुर्वन्ति

केन्द्रीयपृथिवीविज्ञानमन्त्रालयस्य पूर्वसचिवः माधवन राजीवनः अवदत् यत्, "पश्चिमे उपद्रवस्य आवृत्तिः न्यूनीकृता अस्ति, जनाः च शिशिरस्य अन्तिमभागे हिमपातः गतः इति निवेदयन्ति, यत् कृषिकार्यस्य कृते अतीव विलम्बः जातः" इति। एतेषु ग्रामेषु जलवायुपरिवर्तनेन परिवारेषु क्षतिः भवति, येषां आजीविकायाः विकल्पाः अत्यल्पाः सन्ति।

जनाः शिशिरे ६ मासान् यावत् स्वगृहेषु कारागृहसदृशमेव तिष्ठन्ति

स्वस्य याकस्य परिचर्यां कुर्वन् ५४ वर्षीयः तन्जिन् टकपा अवदत् यत् टशीगङ्गग्रामस्य समीपस्थग्रामेषु च निवासिनः ग्रीष्ममासेषु केवलं हरितकलायं यवं च उत्पादयन्ति, यदा तापमानं ५ तः २० डिग्री सेल्सियसपर्यन्तं भवति। शिशिरः कठोरः, अनातिथ्यपूर्णः च भवति, यत्र तापमानं न्यूनतया ३५ डिग्री सेल्सियसतः न्यूनं भवति। पर्वताः हिमे दग्धाः एव तिष्ठन्ति, टशीगङ्ग-ग्रामाच्च काजानगरं सम्बद्धः एकमात्रः सामान्यमार्गः निरुद्धः भवति, येन परिवाराः षड्मासान् यावत् पङ्क-इष्टकागृहेषु एव सीमिताः सन्ति। टशीगङ्गपरिवाराणां लोकसभानिर्वाचनस्य बहिष्कारस्य निर्णयः टकपा यस्य पुत्रः लोकनिर्माणविभागस्य (पीडब्ल्यूडी) मार्गनिर्माणविभागे कार्यं करोति स्म, सः अवदत् यत् नियमितरूपेण कार्यं कृत्वा वर्षे पूर्णं स्थिरं आयं प्राप्स्यति। तेषां कार्यस्य नियमितीकरणस्य आग्रहः बधिरकर्णेषु पतितः ततः परं टकपा उक्तवती यत् टशीगङ्गस्य परिवारैः लोकसभानिर्वाचनस्य बहिष्कारस्य निर्णयः कृतः। परन्तु केचन राजनेतारः आगत्य अवदन् यत् जूनमासस्य प्रथमदिनाङ्के ग्रामवासिनः मतदानं कुर्वन्ति चेत् एव साहाय्यं कर्तुं शक्नुमः। "ते सर्वे वदन्ति यत् यदि ते विजयं प्राप्नुवन्ति तर्हि ते अस्मान् जलं स्थायिककार्यं च प्रदास्यन्ति?"

सुदृढः नास्ति, किन्तु २५ तः ३०

वर्षपूर्वं सामान्यमार्गः निर्मितः' इति

गेटे ग्रामस्य ४० वर्षीयः कलजाङ्ग नामग्यालः यस्य कुलजनसंख्या प्रायः ३० जनाः सन्ति इति इत्यनेन उक्तं यत्, समुचितमार्गस्य अभावात् निवासिनः प्रमुखाणाम् आह्वानानां सम्मुखीकरणं कुर्वन्ति। "टशीगङ्ग, गेटे, किब्बर इत्यादीन् ग्रामान् काजानगरं सम्बद्धं कुर्वन् सामान्यमार्गः प्रायः २५-३० वर्षपूर्वं निर्मितः आसीत्, सुदृढमार्गस्य निर्माणेन पर्यटकाः अत्र आगन्तुं शक्नुवन्ति, येन अस्मान् अन्यः आजीविकायाः विकल्पः भविष्यति" इति।

अत्र कोऽपि अभ्यर्थी न आगतः यतः

६२ जनानां संख्या न्यूना अस्ति

मुख्याभ्यर्थिनः कश्चन आगतवान् वा इति पृष्ठे सः हसन् अवदत् यत्, "द्व्यष्टिः तेषां कृते अत्यल्पा संख्या अस्ति" इति। गृहस्थकृषि-आवश्यकतानां कृते जलप्रदानार्थं निवासिनः स्रोतसाम् उपरि आश्रिताः भवन्ति। सः अवदत् यत् हिमपातः न्यूनः विलम्बेन च भवति, अतः प्रपातानां पर्याप्तरूपेण पुनःभरणं न क्रियते।

गृहवासः अस्ति किन्तु पर्यटकाः नागच्छन्ति

टशीगङ्ग-ग्रामस्य ६० वर्षीया तंजिन तुम्दो इत्यादयः जनाः अपि गृहवासं उद्धाटितवन्तः, परन्तु मार्गस्य अभावात् ग्रामे कदापि पर्यटकाः रात्रौ वसन्ति किं निर्वाचनं तेषां कृते वस्तुतः परिवर्तनं करिष्यति? ग्रामजनाः अवश्यमेव आशां कुर्वन्ति।

काङ्ग्रेसः विशालबहुमतेन निर्वाचने विजयं प्राप्स्यति

- उपमुख्यमंत्री मुकेश अग्निहोत्री

हिमसंस्कृतवार्ता-

लोकसभानिर्वाचने हिमाचलप्रदेशस्य चतुर्षु लोकसभा- षट्-विधानसभा-उपनिर्वाचनेषु काङ्ग्रेसपक्षस्य विशालः विजयः भविष्यति। राज्यस्य उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्निहोत्री इत्यनेन रामपुरस्य ननखड़ी, कुल्लूजनपदस्य निरमण्डं, शिमलाजनपदस्य चौपालः च इत्यत्र काङ्ग्रेसस्य प्रत्याशी विक्रमादित्यसिंहस्य पक्षे बृहत् निर्वाचनसभाः सम्बोधयन् एतत् उक्तम्। मुकेश अग्निहोत्री इत्यनेन उक्तं यत् विक्रमादित्यसिंहः राज्यस्य भविष्यः अस्ति, तस्य भविष्यं सुरक्षितं कृत्वा सज्जीकर्तव्यं भविष्यति। भाजपा प्रत्याशी कङ्गना रणौतायाः विषये सः अवदत् यत् तस्याः पुनरागमनस्य टिकटम् अपि आरक्षितम् अस्ति, सा च जूनमासस्य प्रथमे वा चतुर्थे वा मुम्बईनगरं प्रत्यागमिष्यति। विक्रमादित्यसिंहं युवा ओजस्वी च नेता इति वर्णयन् सः अवदत् यत् सः देशस्य राज्यस्य च भविष्यम् अस्ति।

सः अवदत् यत् विक्रमादित्यसिंहः विशालमतैः विजयं प्राप्नोति। सः विश्वासम् अकरोत् यत् कङ्गना कदापि विधानसभायाः लोकसभायाः वा द्वारं लङ्घयितुं न शक्नोति। मुकेश अग्निहोत्री पूर्वमुख्यमन्त्रिणः जयरामठाकुरस्य उपरि आक्षेपं कृत्वा अवदत् यत् सः इदानीं कङ्गनायाः पश्चात् धावन् श्रान्तः अस्ति। सः अवदत् यत् कङ्गनायाः केवलं चलचित्रजगति स्थित्वा स्वनाम अर्जितव्यः, विक्रमादित्यसिंहः तु मण्डीक्षेत्राय पर्याप्तः अस्ति। मुकेशः अवदत् यत् भाजपा यथा राज्यस्य काङ्ग्रेससर्वकारम् अस्थिरं कर्तुं प्रयतते तथा राज्यस्य जनाः तस्य परिणामं जूनमासस्य प्रथमे दिने दातुं गच्छन्ति।

५७.११ लक्षं मतदातारः स्वस्य

सामर्थ्यं प्रदर्शयिष्यन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला।

अन्ततः ७७ दिवसानां दीर्घकालस्य अनन्तरं लोकसभानिर्वाचनं अन्तिमपदे अस्ति। एतेषां निर्वाचनानां कृते हिमाचलप्रदेशः सर्वाधिकं प्रतीक्षां कृतवान् अस्ति। राज्ये जूनमासस्य प्रथमदिनाङ्के अर्थात् शनिवासरे मतदानं भविष्यति। अस्मिन् समये राज्ये मे १४ पर्यन्तं पञ्जीकृताः मतदातारः एव मतदानस्य अधिकारं प्राप्स्यन्ति। राज्ये कुलम् ५७ लक्षं ११ सहस्रं ९६९ मतदातारः पञ्जीकृताः सन्ति। अस्मिन् समये निर्वाचनविभागेन ८० प्रतिशतं मतदानस्य लक्ष्यं निर्धारितम् अस्ति। 12D इत्यस्य अन्तर्गतं निर्गतानाम् आवेदनानाम् अन्तर्गतं पञ्जीकृतानां मतदातृणां मतदानस्य प्रतिशतं अद्यावधि ७४ प्रतिशतं इति अभिलेखः इति आश्रयस्य विषयः। उल्लेखनीयं यत् देशे मार्चमासस्य १६ दिनाङ्के आदर्शाचारसंहिता प्रवर्तते स्म, हिमाचले अन्तिमचरणस्य मतदानं निर्धारितम् आसीत्। निर्धारितकालखण्डे राज्ये कुलम् ५७ लक्षं ११ सहस्रं ९६९ मतदातृणां पञ्जीकरणं कृतम् अस्ति। एतेषु २८ लक्षं ४८ सहस्रं ३०१ पुरुषाः, २७ लक्षं ९७ सहस्रं २०९ महिलामतदातारः, ३५ तृतीयलिङ्गमतदातारः च सन्ति।

व्यावसायिक-विषयेषु प्रशिक्षणं जुलाईतः, ४ श्रेयाङ्केभ्यः २० दिनानां प्रशिक्षणं भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता- दरभङ्गा। संस्कृतविश्वविद्यालये चतुर्वर्षीय-शास्त्रीय-पाठ्यक्रमे विशेषतः तृतीयात् अष्टम-सत्रपर्यन्तं विषयवस्तुषु शुक्रवासरे प्राधिकार-शाखायां सर्वे विभागाध्यक्षाः पाठ्यक्रम-निर्माण-समिति-सदस्याश्च गहनमन्थनं कृत्वा अन्तिमं प्रारूपं-मुद्रिततवन्तः। शीघ्रमेव संकायाध्यक्षानां सभायां अस्मै अन्तिमरूपं दीयते। तस्मिन्नेव सभायां व्यवसायिक-प्रशिक्षण-पाठ्यक्रमस्य अतिरिक्तं तृतीयात् अष्टम-सत्रपर्यन्तं नवनिर्मित-पाठ्यक्रमाणां अन्तिमरूपदाने अपि प्रस्तुयते इति आशा अस्ति। एतदनन्तरं एषः प्रारूपः विधिवत् प्रक्रियया एकेडमिक-काउंसिल, सिंडिकेट, सीनेट इत्येभ्यः च अनुमोद्य राज्यपालाय स्वीकृतमर्थं प्रेष्यते।

लोकसम्पर्काधिकारिणा निशिकान्तेन उक्तं यत् द्वितीय-सत्र-परीक्षायाः अनन्तरं अस्मिन् वर्षे व्यवसायिक-प्रशिक्षणं जुलाई-मासे भविष्यति। एतत् प्रशिक्षणं चतुःक्रेडिट-मूल्यकं भविष्यति यत् दशसु दिनेभ्यः सम्पूर्णं भविष्यति। अस्य कृते कुंडलीनिर्माणं, वास्तुविज्ञानं, पंचांग-बोध-प्रशिक्षणं, कर्मकाण्डं, संस्कृतसम्भाषणं, कथाप्रवचनं, न्यासयोगः, अनुवाद-प्रशिक्षणं, पंजीप्रबंधनं च अष्टविधाः विषयाः चयनिताः सन्ति। छात्राः व्यवसायिक-प्रशिक्षणाय एतेषु किञ्चित् एकं विषयं चयनं कर्तुं शक्नुवन्ति। एतत् प्रशिक्षणं सर्वेभ्यः छात्रेभ्यः आवश्यकम् अस्ति। तदनन्तरमेव तस्मै शास्त्री-प्रमाणपत्रं प्रदास्यते।

डॉ. सुरेश्वरझावर्यस्य अध्यक्षतायां एवं अधिष्ठाता डॉ. शिवलोचन झावर्यस्य संयोजकत्वे च आयोजितायां अस्यां सभायां निर्णयः कृतः यत् पञ्चम-सत्रे छात्राणां अपि चतुः श्रेयाङ्क-मूल्यकं २० दिनानां प्रशिक्षणं (इंटरशिप) अपि कर्तव्यम्। एतत् प्रमाणपत्रं प्रधानाचार्येण निर्गतं भविष्यति।

सभायां मुख्यरूपेण डॉ. सुरेश्वर झाः, डॉ. दयानाथ झाः, डॉ. कुणालकुमारः झाः, डॉ. शिवलोचन झाः, डॉ. शम्भूशरणतिवारी, डॉ. रामसेवक झाः, डॉ. वरुणकुमारझाः, डॉ. यदुवीरस्वरूप शास्त्री, डॉ. कृष्णानन्द झाः, डॉ. प्रभाषचन्द्रः, डॉ. दिनेश्वर यादवः, डॉ. विनयकुमारमिश्रः, डॉ. दिलीपकुमारः झाः, डॉ. रेणुकासिंहा, डॉ. पवनकुमार झाः उपस्थिता आसन्।

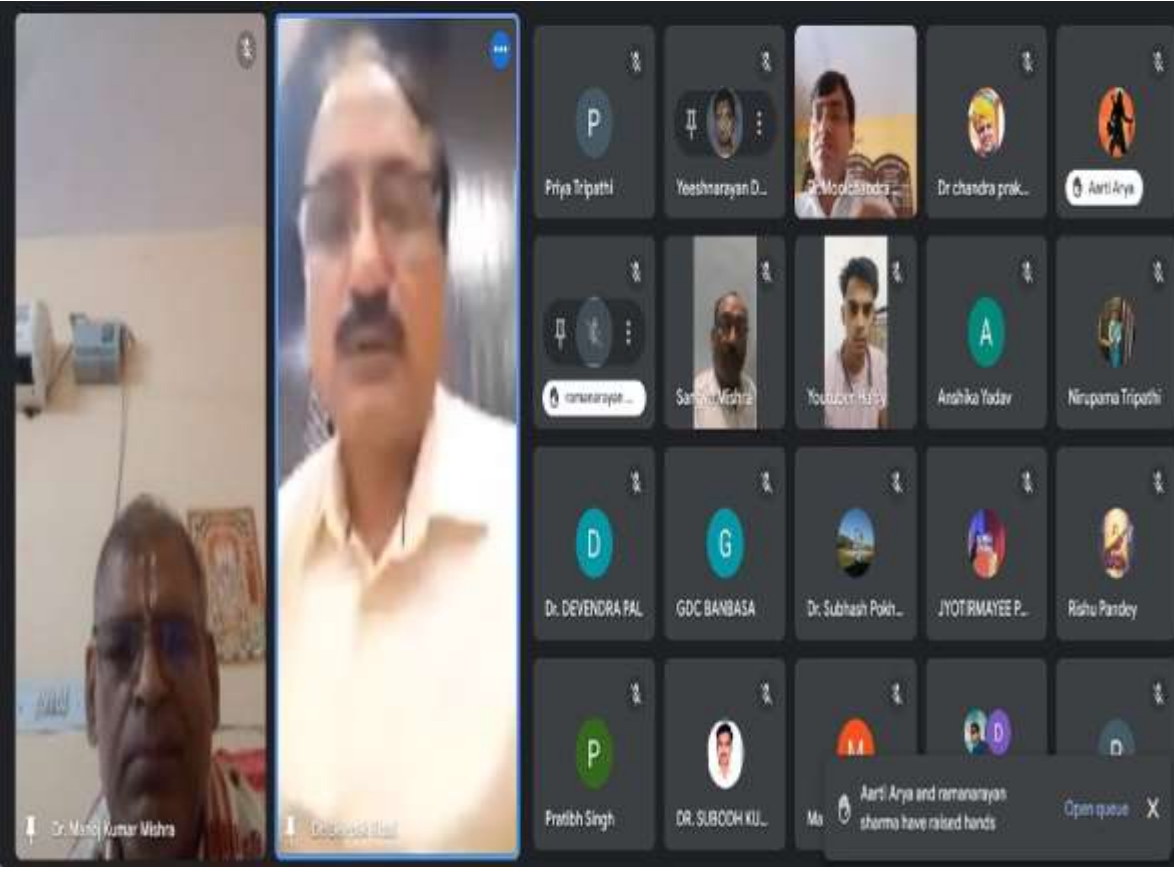
'निर्वाचनं निष्ठावतां अनैष्टिकानां च मध्ये भविष्यति, निश्चितरूपेण ०१ जून दिनाङ्के मतदानं कुर्वन्तु, मुख्यमंत्रिणः हिमाचलस्य जनेभ्यः आह्वानम्

हिमसंस्कृतवार्ता- हमीरपुरम्। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखुः राज्यस्य सर्वेभ्यः मतदातृभ्यः जूनमासस्य प्रथमदिनाङ्के मतदानं कर्तुं आह्वानं कृत्वा अस्मिन् समये निर्वाचनं निष्ठावतां अनैष्टिकानां च मध्ये अस्ति इति अवदत्। सः अवदत् यत् निर्वाचनं लोकतन्त्रस्य बृहत्तमः उत्सवः अस्ति, अस्मिन् उत्सवे सर्वेषां सहभागिता अतीव महत्त्वपूर्णा अस्ति। निर्वाचनेषु प्रत्येकं मतं बहुमूल्यं भवति। सः अवदत् यत् अस्मिन् समये निर्वाचनं साधारणं निर्वाचनं नास्ति यतोहि अस्मिन् समये निर्वाचनं विक्रयणीयस्य स्थायित्वस्य च मध्ये अस्ति। ये धनशक्त्या मतदानं कर्तुं प्रयतन्ते तेभ्यः पाठं पाठयितुं एषः समयः।

हिमसंस्कृतवार्ता- हमीरपुरम्।

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखुः राज्यस्य सर्वेभ्यः मतदातृभ्यः जूनमासस्य प्रथमदिनाङ्के मतदानं कर्तुं आह्वानं कृत्वा अस्मिन् समये निर्वाचनं निष्ठावतां अनैष्टिकानां च मध्ये अस्ति इति अवदत्। सः अवदत् यत् निर्वाचनं लोकतन्त्रस्य बृहत्तमः उत्सवः अस्ति, अस्मिन् उत्सवे सर्वेषां सहभागिता अतीव महत्त्वपूर्णा अस्ति। निर्वाचनेषु प्रत्येकं मतं बहुमूल्यं भवति। सः अवदत् यत् अस्मिन् समये निर्वाचनं साधारणं निर्वाचनं नास्ति यतोहि अस्मिन् समये निर्वाचनं विक्रयणीयस्य स्थायित्वस्य च मध्ये अस्ति। ये धनशक्त्या मतदानं कर्तुं प्रयतन्ते तेभ्यः पाठं पाठयितुं एषः समयः।

वैदिकवाङ्मयेषु निहिताः वैज्ञानिकसिद्धान्ताः-प्रोफेसर मनोज मिश्रः

हिमसंस्कृतवार्ता: रामनगरम्। वैदिकवाङ्मयेषु वैज्ञानिकसिद्धान्ताः निहिताः वरीवृत्त्यन्ते। इयं वार्ता मुख्यवक्त्ररूपेण प्रोफेसर मनोजमिश्रमहोदयेन गुरुदिवस-व्याख्यानमालायामुच्यते। पीएनजी राजकीय-स्नातकोत्तर- महाविद्यालय-रामनगरस्य कैरियर-काउंसिलिंग- प्रकोष्ठद्वारा सञ्चालितायाः व्याख्यानमालायाः चतुर्दशं व्याख्यानं संस्कृतविभागद्वारा समायोजितम्। व्याख्यानविषयः "वैदिक- विज्ञानस्य विविध-आयामाः" आसीत्। मुख्यवक्त्रत्वेन प्रयागराजस्थ-केन्द्रीय-संस्कृत-विश्वविद्यालयस्य गङ्गानाथझा-परिसरस्य वेदविभागाध्यक्षः प्रो. मनोजमिश्रमहोदयः आसीत्। अनेन स्वीये वक्तव्ये विश्वस्य समस्तभाषाणां जननीत्वेन संस्कृतं विविधज्ञानविज्ञानेन समन्वितं, भारतीयसंस्कृति-संस्कारादिना सह नैतिकमूल्यान्यपि शिक्षयत् अमूल्यनिधित्वेन विद्यते,यस्यान्तःकरणे धारणं कल्याणकारकमस्ति। यथोक्तं- "भारतस्य प्रतिष्ठे द्वे संस्कृतं संस्कृतिस्तथा"। स्वमहत्त्वपूर्णं वक्तव्ये मिश्रवर्यो वैदिकवाङ्मयस्य वैज्ञानिकरहस्यैः सह परिचयं कारयन् वैदिकविज्ञानस्य विविधक्षेत्रस्थ विषयान् उद्घाटयति। प्रश्नकाले विद्यार्थिभिः कृतजिज्ञासानामपि समाधानं प्रयच्छति। वेदानामाविर्भावः कर्मकाण्ड-आदीनां मुख्यविषयाणां प्रतिपादनमाध्यमेन वैज्ञानिक-सिद्धान्तानामुद्घाटनार्थं नियत- उत्तमकर्मकरणार्थं च अभवत्। यथा- विद्युत्-उत्पादनादिसिद्धान्ताः। नासदीय-आदि- अनेकानि सूक्तानि विविधोदाहरणानि वरीवृत्त्यन्ते। एतस्मात् पूर्वं मुख्यातिथिमहोदयस्य स्वागतं कुर्वन् कार्यक्रमनिदेशकः प्राचार्यः प्रो. एम. सी.पाण्डे वर्यः स्वसम्बोधने वक्ति यत् वेदाः केवलं कर्मकाण्डेत्यादिविषयान् एव न प्रतिपादयन्ति अपितु लोकोपकारक- वैज्ञानिकसिद्धान्तान् अपि पुरस्कुर्वन्ति। आयोजक-सचिवः संस्कृतविभागस्य प्रभारी च डॉ. मूलचन्द्र शुक्लः समेषामपि आगतानामभिनन्दनं कृत्वा विषयवस्तुनः प्रास्ताविकं प्रस्तौति। कार्यक्रमस्य प्रबन्धने विशेषसाहाय्ये च करियर- काउंसिलिंग- प्रकोष्ठस्य संयोजकः डॉ. अनुराग श्रीवास्तवः, सहसंयोजकः डॉ. दीपक खाती वर्यः प्रकाश सिंह बिष्टश्च आसन्। कार्यक्रमस्यान्ते आयोजनसहसचिवः योगप्रशिक्षकश्च डॉ. मुरलीधर कापडी महोदयः प्राचार्येण मुख्यवक्त्रा च सह समेषां धन्यवादज्ञापनं विदधाति। अस्मिन् कार्यक्रमे रामनगरमहाविद्यालयेन सह विविध- विद्यालय-

महाविद्यालय- विश्वविद्यालयानां गणमान्य-जनाः उपस्थिताः आसन्। बनबसा प्राचार्या डॉ. आभा शर्मा, कुलानुशासकः प्रो. एस. एस. मौर्यः, प्रो. विनोद गुप्तः, प्रो. जे. एस. नेगी, डॉ.सुधा मिश्रा, डॉ. ईशानारायण द्विवेदी, डॉ. मुरलीधर मिश्रः, डॉ. भावनापन्तः, डॉ. डी. एन. जोशी, डॉ. राघव झाः, डॉ. नीलेश उपाध्यायः, डॉ. अम्बरीष मिश्रः, डॉ. नीरज जोशी, डॉ. मिताली, डॉ. प्रकाशचन्द्र उप्रेती, डॉ. शारदा पाठकः, डॉ. शिप्रा पन्तः, डा. सुबोध कुमार झाः इत्यादयः प्रतिभागं कृतवन्तः।

मुरलीधरेण योगविज्ञान-विषये प्राप्तः विद्यावारिधि इत्युपाधिः

रामनगरम्। रामनगरस्थ-पीएनजी राजकीय-स्नातकोत्तर- महाविद्यालय- योग- वैकल्पिक-चिकित्साविभागस्य योगप्रशिक्षकः मुरलीधर कापडी महोदयः 'वैदिकवाङ्मये प्राणतत्त्वस्य योगिकानुशीलनम्' इत्यस्मिन् योगविज्ञानविषयके शीर्षके पीएचडी इत्युपाधिः प्राप्तः। मुरलीधर कापडी महोदयाय पीएचडी उपाधिः जगदीश प्रसाद झावरमल टीबड़ेवाला विश्वविद्यालय झुझुनू राजस्थान द्वारा प्रदत्तः। अयं स्वशोधकार्यं योगविज्ञानविभागस्य शोधनिदेशकस्य डॉ. राजेश कुमार इत्यस्य कुशलमार्गनिर्देशने पूर्णं कृतवान्। विद्यावारिधि-उपाधिः पूर्वं मुरलीधर कापडी पी.जी. डिप्लोमा इन योगस्य स्नातकोत्तरयोगस्य च उपाधिं सोबन सिंह जीना विश्वविद्यालय, अल्मोड़ा इत्यतः योगविज्ञान-विभागाध्यक्षस्य डॉ.नवीनचन्द्रभट्टस्य दिशानिर्देशने प्राप्तवान्। अयं स्वसाफल्यस्य श्रेयः माता-पितृभ्यां, गुरुजनेभ्यः, पत्न्यै, भ्रातृभ्यश्च दत्तवान्। डॉ.मुरलीधर महोदयस्य उपाधिमेलनात् परं महाविद्यालयस्य प्राचार्यः प्रो. एम. सी. पाण्डे, कुलानुशासकः प्रो. एस. एस. मौर्यः, प्रो. जे. एस. नेगी, डॉ. सुमन कुमारः, डॉ. मूलचन्द्र शुक्लः, डॉ. डी. एन. जोशी, डॉ. नितिन ढोमणे इत्यादिभिः सह महाविद्यालयपरिवारस्य नैके जनाः वर्धापनानि शुभकामनाश्च दत्तवन्तः। योगप्रशिक्षकः मुरलीधर कापडीमहोदयः विगतवर्षेभ्यो योगस्य प्रचारप्रसाराय प्रत्येकं जनं यावत् जनजागरूकतामाध्यमेन निःशुल्कं योगशिविराणि उत्तमस्वास्थ्यलाभाय समायोजयति

प्रत्येकं सुखदुःखेषु काङ्क्षेसः राज्येन सह एव अतिष्ठत्- सुखदुःखः

मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् गतसार्धैर्वर्षस्य कार्यकाले काङ्क्षेससर्वकारः प्रत्येकस्मिन् सुखे दुःखे च राज्यस्य जनैः सह अतिष्ठत्। आपदि काङ्क्षेस-सर्वकारेण ४५०० कोटिरूप्यकाणां विशेषसंकुलं दत्त्वा २२ सहस्राणाम् आपदापीडितानां परिवाराणां पुनर्स्थापनं कृतम्। सः अवदत् यत् काङ्क्षेससर्वकारेण १.३६ लक्षं सर्वकारीयकर्मचारिभ्यः वृत्तिः प्रदत्ता। सपार्दैवर्षस्य कार्यकाले पुलिसकर्मचारिणां महार्घतावृत्तिः, आहारधनं च सप्तप्रतिशतं वर्धयित्वा १००० रूप्यकाणि यावत् अभवत्। एतेन सह पेन्शनभोक्तृणां अवशिष्टांशम् अपि शुद्धिः क्रियते।

अन्येषां वर्गाणां कल्याणाय अपि निर्मिताः योजनाः- मुख्यमन्त्री

मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् काङ्क्षेससर्वकारेण कर्मचारीवर्गेण सह अन्यवर्गस्य कल्याणाय योजनाः कृताः। सः अवदत् यत् काङ्क्षेससर्वकारेण महिलाभ्यः १५०० रूप्यकाणां वृत्तिं दातुं योजना आरब्धा तथापि भाजपा तस्मिन् बाधाः सृजति।